

SPECIFIKA PRÁCE S DĚTMI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

**Ondřej Klípa
JABOK
2022**

ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM PODLE ČESKÉHO PRÁVA

- Právo na vzdělání, cizinci a mezinárodní smlouvy
- Podmínky přístupu ke vzdělání
- Povinná školní docházka
- Legislativa

CO JE BILINGVISMUS

- Typy bilingvismu
- Potenciální výhody bilingvismu
- Předsudky o bilingvních dětech

CO JE IDENTITA

- Cvičení: Kdo jsem?
- Co je skupina?
- Jak vzniká identita?
- Kontextuální, proměnlivá, vícevrstvá
- Sebechápání
- Ztotožnění se s někým, něčím, jako něco
- Vnější kategorizace (roztřídění podle nějakého společného atributu)
- Skupinovitost (propojení osob nějakou vztahovou sítí)
- „Skupinová“ (spojující) versus „osobní“ (vyklučující) identita.

PŘÍKLAD VRSTEV IDENTITY (MOHOU SE PROMĚŇOVAT PODLE KONTEXTU)

CO JE KULTURA

- Naučená, sdílená, symbolická, integrovaná, racionální, dynamická a adaptivní
- Jádrem jsou hodnoty a normy
- Cvičení: Pozdravy
- Cvičení: Gestomima

TRANSKULTURNÍ POHLED NA KULTURU: JÁ V PRŮSEČÍKU KULTUR

(PODOBNĚ TÉŽ IDENTIT, I KDYŽ SE NEMUSÍ VŽDY SHODOVAT S OKRUHEM KULTURY → IDENTITY VĚDOMÉ, KULTURNÍ VLIVY ČASTO NEVĚDOMÉ ČI PŘÍMO NECHTĚNÉ)

TRANSKULTURNÍ POHLED NA KULTURU

- Kulturně-standardní: Já příslušník majority (Čech) ↔ žák, příslušník minority (Rom, Vietnavec, Ukrajinec...)
- Transkulturní, aneb překonat skupinový pohled: Já, průsečík mnoha kultur a identit ↔ žák, průsečík mnoha kultur a identit
- Kultury nejsou uzavřené v národním rámci: jsou globálnější a individuálnější
- Příklady kulturních prvků nadnárodních (např. euro-americké, východoevropské, profesní, zájmové, náboženské atd.) a lokálních (regionální specifika – jazyk, jídlo)
- Cvičení: Kopretina mých kultur

VIETNAMSKÉ DĚTI

Shlednutí
ukázek a
diskuse o
filmu
„Banánové
děti“
(Martin
Ryšavý,
2009, 1:02)

VIETNAMSKÉ DĚTI

Shlédnutí
ukázek a
diskuse o
filmu „Mari
a Lili“ (Erika
Hníková,
2012, 0:26)

Shlédnutí
filmu “Malá”
(Diana
Cam Van
Nguyen,
2017, 10
min.)

Shlédnutí
klipu „Con
chua lay
vo“ od Anki
(2019,
2:55)

RUSKÉ A UKRAJINSKÉ DĚTI

Shlédnutí
ukázek a
diskuse o
filmu „Aňa,
Lesha a
Vania“
(Linda
Jablonská,
2014, 0:26)

GENERAČNÍ KONFLIKT V RODINÁCH DĚTÍ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM V ČR

- Důsledky nedostatku času rodičů při výchově dětí (jazyk, volný čas, kulturní vzorce, vztah ke vzdělání)
- Přečtení článku a diskuse: „Mladé Vietnamky v Česku tvrdí: Rodiče nám zakazují randění“
- Proč rodiče podporují socializaci dětí do českého kolektivu, ale ne partnerství s Čechem/ Češkou?
- Cvičení: Hádej, kdo přijde na večeři (zdroj: Člověk v tísni, Varianty)
- Kam opravdu směřuje mládež z rodin migrantů? Odpovídají představy rodičů o budoucnosti dětí realitě (viz Anki)?

TYPICKÉ KULTURNÍ ZNAKY JIHOVÝCHODNÍ ASIE

- Tam Gao: Konfuciánství, taoismus, buddhismus
- Úcta k autoritám
- Respekt ke vzdělání
- Kolektivismus
- Implicitní vyjadřování
- Synchronní vnímání času
- Vyjadřování negace
- Skrývání emocí
- Cvičení: Co se stalo na tržnici? (zdroj: Člověk v tísní, Varinaty)

JAZYKOVÁ SPECIFIKA VIETNAMŠTINY

- Tónický jazyk: 6 melodií, kterými se mění význam stejné slabiky – proto neexistuje větná intonace, která by tak mohla význam slov měnit (+ příklady)
- Vietnamská jména a jejich tvorba (složeniny tří jmen a jejich významy)
- Specifika oslovování: místo zájmen užíván věk (starší – mladší) a rodinná terminologie (v přeneseném smyslu)
- Cvičení: dialog dvojic (či větších skupin) s využitím vietnamského typu oslovování

NA CO SI DÁT POZOR V KOMUNIKACI S VIETNAMSKÝMI ŽÁKY A JEJICH RODIČI

- Role dětí jako specifických překladatelů
- Jak docílit co nejrychlejšího ovládnutí češtiny
- Problémy se stravováním
- Problémy vyplývající z přílišného respektu k učitelům
- Cvičení: Český učitel a vietnamský rodič – kulturní nedorozumění (dobrovolná dvojice připraví scénku, kdy učitel rodiči vytýká nedostatky vietnamského žáka, přičemž oba reagují kulturně typickým způsobem, který způsobí silné nedorozumění)

TYPICKÉ KULTURNÍ ZNAKY A JAZYKOVÁ SPECIFIKA DĚTÍ MLUVÍCÍCH ROMSKÝM ETNOLEKTEM ČEŠTINY

- Co je romština (původ, vlivy, varianty, mezinárodní romština, jazyková revitalizace)
- Užívání romštiny a etnolektu v ČR
- Vývoj státní politiky vůči romštině v ČR
- Typické jazykové chyby žáků dané vlivem romštiny a metody k jejich překonávání
- Typická lexikální omezení daná socio-kulturním znevýhodněním Romů (nikoliv romštinou)
- Typický přístup Romů ke školnímu vzdělávání
- Charakteristické chování romských dětí ve škole

PTÁČATA (ČASOSBĚRNÝ SERIÁL ČT, POSLEDNÍ DÍL)

JAK POSÍLIT SOUDRŽNOSTI KOLEKTIVU A ZVÝŠIT TOLERANCI K ROZDÍLŮM

- Učit o odlišnostech, ale tak aby se obohatil žákovský kolektiv jako celek. „Odpoutat“ odlišnost od konkrétních žáků (nenutit je s k ní vyjadřovat).
- Nerozdělovat žáky na „my“ X „oni“, aby se přerušila „mocenská“ nerovnováha, kdy se „majorita“ učí, nazývá, hodnotí, posuzuje atd. „minoritu“ (negativně, či pozitivně). Nenutit děti prezentovat „svou“ kulturu ve stereotypní-kulturně standardní podobě
- Posílit pozitivní sebehodnocení a pocit jedinečnosti každého žáka zvlášt'
- Hledat a zdůrazňovat společné jmenovatele v kolektivu
- Cvičení (transkulturní výchovy pro žáky ve třídě): Symbol třídy; Zrcadla (silné a slabé stránky); Jsem výjimečný; Indiánské jméno; Korzo a diplom; Představení lidského rodu; Člověk ze sáčku
- Cvičení jak děti mohou porozumět uprchlíkům: Batoh

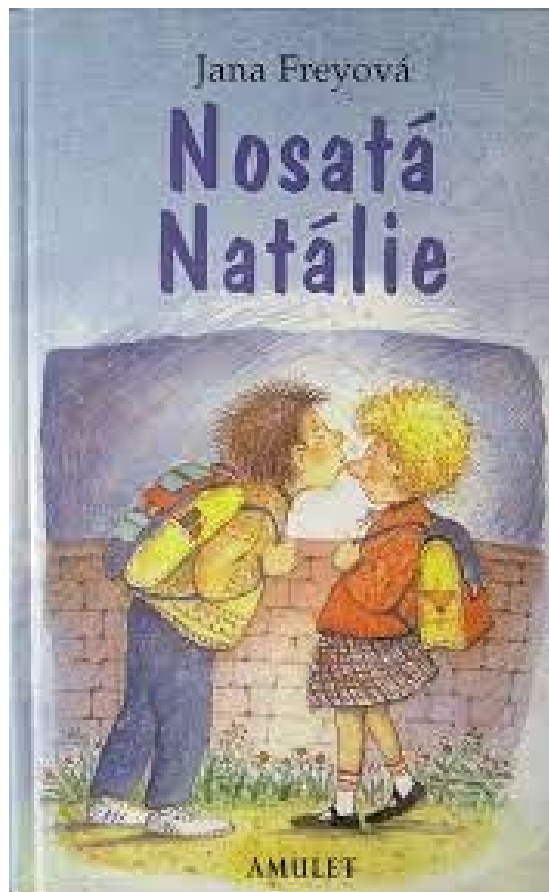
CVIČENÍ: PŘÍBĚH Z FOTKY

PŘÍKLAD PROBLEMATICKÉ PRÁCE S ETNICITOU VE TŘÍDĚ

VHODNÉ KNIHY KE SPOLEČNÉMU ČTENÍ (TEMATIZUJÍ JINAKOST, UČÍ TOLERANCI A EMPATII, ALE NEETNICKY, BEZ ZDŮRAZNĚNÍ KONKRÉTNÍCH MENŠIN...)

JAK EFEKTIVNĚ ZAČLENIT ŽÁKY A RODIČE DO ŠKOLY A CELÉ OBCE

- Principy komunitní školy jako vhodného modelu pro školy s kulturně odlišnými žáky:
- Škola otevřená celé rodině (přípravky pro předškolní děti; kulturní, společenské a vzdělávací akce pro rodiče atd.)
- Rodiče zapojeni do dění a rozhodování ve škole
- Škola zapojena do dění v rodinách (pomáhá v krizových situacích, nabízí volnočasové aktivity, vhodné prostředí pro psaní domácích úkolů atd.)
- Škola funguje na celodenním principu (výuka plynule přechází ve volnočasové aktivity pro různé skupiny – děti, rodiče, širší veřejnost) – škola jako stále otevřená, ale přitom bezpečné místo
- Žáci zapojeni do dění v komunitě (účastní se zvelebování a rozvíjení obce, přicházejí s vlastními projekty atd.) a tak získávají respekt širšího okolí

JAK VYUŽÍT KNIHOVNY PRO INTEGRACI DĚTÍ MIGRANTŮ

- Policy paper

